Szalay László Pál

Az élet határainak feszegetése

„Benne élet volt…” (Jn 1:4)

Hatalmas életvágy jellemezi a mai embert. Nem szeretne lemaradni semmiről, mi több, aminek csak lehet, elébe megy. A modern világ ismer egy fogalmat, amit sűrítésnek, tömörítésnek nevez. Ez főleg az informatika területén terjedt el, hiszen az adatok, amivel a nagyon okos számítógépek dolgoznak egyre csak gyarapodnak. Ki kellett találni, hogy minél több információt, hogyan lehet minél kisebb helyen tárolni és az adatátvitelt felgyorsítani. Sűrítünk adatot, zsugorítunk adathordozót, létrehozzuk a kütyüt. Mindenféle eszközzel zsonglőrködünk, hogy akár a zsebben ott lehessen könyvtárnyi nemes mű, de a súlya így lesz pehely könnyű. Az élet minőségét, fajsúlyát is abban találja meg a modern ember, hogy minél több életeseményt sűrít be egy napba, egy hónapba, egy évbe, egy életbe… Részese akar lenni, amiért akár az álmát is feláldozza, mondván, aki sokat alszik keveset él.

A karácsonyi történet legelvontabb leírása János evangéliumában található, amiből a vezérigénk – *„Benne élet volt…”* (Jn 1:4) – is származik. Máté evangéliuma beszél a napkeletről érkező bölcsekről, a vérengző Heródes királyról és az egyiptomi menekülésről. Lukács szenteli a legtöbb figyelmet a születés körüli eseményeknek, az angyali jelenéstől egészen a kisded templomban történő bemutatásáig. Tőle tudunk a pásztorokról, akik azon a vidéken tanyáztak, és angyalok ösztönzésére mentek el egészen Betlehemig. János evangélista más utat jár be, amikor karácsony lényegét kívánja megfogalmazni. Ő is tömörít, mondhatni egy rövid mondatban adja hírül a szenzációs eseményt: *„Az Ige testté lett.”* (Jn 1: 14)

Az evangélium első 18 verse olyan felütés, olyan bevezetés, ami az egyszerű eseményleírástól nagyon távol esik. A hétköznapi beszédben erre szokták azt mondani, hogy elvont, filozofikus. Számomra ez a rész az, amit lassan, tagolva olvas az ember, tagmondatonként megáll és felnéz. Az értelem kapaszkodik a szavakba, a nyelvtani szerkezetekbe, de érzi, hogy ide be kell vonni a ráción túl a beleérzés, a vízió, a fantázia, a meditáció képességeit is. A tényközélésen túlmegy a leírtak üzenete, a hátterében ott feszül a kimondhatatlan. Hasonlóságot fedezhetünk fel a Szentírás első mondataival: *„Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet. A föld még kietlen és puszta volt, a mélység fölött sötétség volt, de Isten*

lelke lebegett a vizek fölött. Akkor ezt mondta Isten: Legyen világosság! És lett világosság." A jánosi bevezetés ilyen érzéseket kelt, mint amikor az ember a kezdetek kezdetén lépdel az Isten nyomában, és szemtanúja a világ formálódásának: *„Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő kezdetben Istennél volt. Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött. Benne élet volt…"* (Jn 1:1-4)

A Biblia úgy írja le a teremtést, hogy a föld nyüzsgött az élettől, de az ember emberré létében még ezt a mozzanatot külön aláhúzza a szentíró: *„Aztán megformálta az Úristen az embert a föld porából, és az élet leheletét lehelte az orrába. Így lett az ember élőlénnyé."* (I Móz 2:7) Az élet körbe vehet bennünket, de az élet mégsem természetes és nem ragad egyszerűen át ránk. Isten adja ezt az életet az ember számára. Azért teszi ezt, mert neki van és átadhatja a számunkra. A karácsonyi történet a legegyszerűbb formában mutatja be azt, hogy miként adja Isten az életet: *„Amíg ott voltak, eljött szülésének ideje, és megszülte elsőszülött fiát. Bepólyálta, és a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely."* (Luk 2:6-7) Egy új élet érkezése a földre egy nagy igen az emberiség és a teremtett világ mellett. A karácsony Isten igene az emberre és az emberiség folytatására.

I. Élet az életben

Nem kérdés, hogy vannak kézen fekvőbb megoldások az ember előtt, amivel az élet nyakon csíphető, vagy még inkább a határai feszegethetőek. *A lopott idő* c. filmben az időmilliomosokat és a percembereket egy látványos dolog különbözteti meg. A gazdagok mindent lassan csinálnak, míg azok, akiknek kevés az idejük, mindent kutyafuttában művelnek. Jean-Claude Carriere filmrendező is úgy véli, hogy az élet kitágítása két eszközzel lehetséges: az egyik az álmok, a másik pedig a lassítás. Vallja, hogy az életidő megszelídíthető, ha nagyobb időráhagyással vállalunk feladatokat, ha többet meditálunk, imádkozunk. Luther Márton mondta: *„Ma nagyon sok dolgom van, ezért többet kell imádkoznom."* A fent említett fimben hangzik el ez a monológ: *„Mindenki halhatatlanságra vágyik. Azt gondolják, hogy ők is épp úgy alkalmasak rá. Azt szokták mondani egy halhatatlanságáért sokan meghalnak."* A karácsonyban ennek a tételnek a megfordításán kezd el dolgozni az Isten. Az élet ajándékának örömhírén osztozik a világ. Megmutatja, hogy miként lehet egy tökéletes életet felváltani megszámlálhatatlan megszentelődő életre.

II. Élet a fejlődésben

Újra és újra felröppennek hírek az örökélet elixírjéről. Erről legszebben a magyar népmesehagyomány tud beszélni. Petőfi Sándor

1844-ben írta meg a János vitéz c. meséjét, amiben János elvesztett kedvesét, Iluskát Tündérországban az öröklét vizére találva kapja vissza. Bármilyen furcsán hangzik, de nem csak a mesékben, de a való életben is dolgoznak az élet meghosszabbításán. Ray Kurzweil feltaláló megalapította a Szingularitás Egyetemet, ahol az ember és gép összekapcsolásának lehetőségét fejlesztik. Legfőbb céljuk, hogy a modern technikák kifejlesztésével az élettartamot a lehető legnagyobb arányban növeljék. Nem riadnak vissza az örökélet kifejezéstől sem. Annyira komolyan veszik Kurzweilt a befektetők, hogy Google alapítói, a PayPal alapítója és a Facebook részvényesei is támogatják a kutatásait. A manhattani egyetem professzora szerint, ha a mozgalom szélesebb tömegeket is megmozgat, akkor komoly vetélytársa lesz a hagyományos vallásoknak. 2000 év alatt a karácsony ünnepe is rengeteget fejlődött. Mi mindent hozzá tapasztottunk, ami nélkül ugyan olyan elementáris erővel tud megszólalni a puszta evangélium. Tökéletesíthetjük az karácsonyt ünneplő embert biológiailag, ha a lelke silány marad és eltunyul. Idézhetjük és magyarázhatjuk a karácsonyi hagyományok fejlődését szuper gépi implantátumok segítségével, ha szeretet és önzetlenség ünnep parancsa kiüresedett. *„Benne (viszont) élet volt és az élet volt az emberek világossága."* (Jn 1:4)

III. Élet az élményben

Talán nincs is olyan magára valamit adó zenekar, amelyik az élet nagy kérdését ne feszegetné. Marsalkó Dávid az *„Élnünk kellett volna még"* c. szám klipjében és szövegében egy általános felszabadult, kötetlen életérzést hirdet meg. Horváth Boldi a *Felkel a város* c. dalban a barátokban, a szerelmekben, az emlékekben látja az élet lényegét. *„Máris vége? Hát nem bánom. Mi igazán éltünk barátom!"* – zárja a gondolatsort. Füst Milán 1920-ban papírra vetette *Dániel bíró* c. novelláját. Egy kiábrándult, az élettel leszámoló embert mutat be, aki a végrendelete megírása után egy fiatalkori hangulat, egy kamaszkori szerelem után ered. Nem is tudva mi hajtja az egykori cipész, s annak vöröshajú lánya után, de mégis megy utolsó erejével. Miközben kutat a valóságban a rég elporladt/elfeledett jelek után, kutat az emlékei között, kibontakozik mi ez a szörnyű vétek, amit most is hordoz magában. A felszabadult élményt, a pillanat örökkévalóságát kereste, és egy megőszült, megtört asszonyt talált és egy fiút, kiben ifjúkori önmagára és saját vérére ismer. Ha van élmény az ünnepkörökben, akkor karácsony az, amelyik a legtöbb muníciót szolgáltatja ehhez. A karácsonyfa díszítése, a régi angyalkák, gömbök felaggatása, kántálás, a szentesti istentisztelet, az ajándékozás meghittsége, mind olyan részlet, ami érzelmekkel borítja be

az egész utcát és kerületet. Egy élmény, hangulat várása viszont kiszámíthatatlan. Vagy tényleg minden flott és a helyén van, de minden igyekezet ellenére, akár üresnek is érezhetjük az ünnepet. Mert *„A szeretet nagy ünnepén… Telezsúfolva minden ág,/Lóg rajta sok –sok cifraság,/Hány ember sóhajt most nagyot:/Bár X.Y. lógna ott/A karácsonyi dísz helyén…/ A szeretet nagy ünnepén."* (Heltai Jenő) Bizony van olyan is, akiben ilyen hangulat motoz.

IV. Élet a ma születettben

Mi a titka János karácsonyi beszámolójának? Talán az, amit Alexandriai Kelemen az egész jánosi műre használt kifejezésként: *„lelki evangélium."* Nem szöszmötöl durva pásztorokkal, öntelt királyokkal, túlképzett bölcsekkel, unott betlehemi népekkel, hanem legfelülre ver szeget, ott ahol találkozik a keresztgerenda és a mennyezet. Azt célozza meg, ami a legtöbb fényt és éltet hoz, a kormos, sötét, elnagyolt valóságba. Az élet Jánosnál nem csak földi időt jelentett, de magát az üdvösséget, ami a karácsonyi születésben jött el az embervilágba. A karácsony így feszíti szét az élet kereteit, hogy már nem volt talpalatnyi hely, de Isten mégis talált módot arra, hogy aki nem is lehetne ott, mégis csak megjelent. Többen lettük Jézussal és egyszerre többek lettünk a kisdeddel. Az élettöbbletet a menny ajándékaként fogadjuk, mert, ahogy az Ige szólt: *„Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága."* (Jn 1:4) Istennek ez a válasza az ember mérhetetlen életéhségére. Ámen.